

[Aksel Larsen.]

eje og som sådant har deres rette plads i Island.

Dette kunne godt motiveres meget indgående med historiske, kulturelle og andre argumenter og formentlig også med mellemfolkelige og folkeretlige, men jeg tror ikke, det er nødvendigt, dels fordi disse argumenter enten giver sig selv eller også er fremført såvel i kommissionsbetænkningen af 1951 som også af en del af de ordførere, der har talt før mig. Afgørende for mig synes det at være, at det er islændingene, der i Island har øvet denne storåd og nedskrevet og afskrevet disse håndskrifter, at det islandske folk gjorde dette muligt, ved at man i mundtlig overlevering bevarede teksterne, indtil nedskrivning blev mulig, at de væsentligste håndskrifter indhold stadig er det islandske folks eje — det islandske folk, som kender disse håndskrifter indhold og så at sige lever med dem — og at håndskrifterne i alt væsentligt er samlet og bevaret for eftertiden af islændinge, om hvem talrige vidnesbyrd fortæller, at de af nationalitet er islændinge, og at islændinge — selv om de stod i den danske konges tjeneste, eventuelt levede og arbejdede i København — betragtede ikke Danmark, men Island som deres fædreland.

Jeg ved meget vel, at man som støtte for modstanden mod — ikke udleveringen, og jeg beklager meget, at den højterede undervisningsminister i sin fremsættelsestale benytter ordet udlevering — overleveringen af håndskrifterne til Island anfører Danmarks eller danske institutioners juridiske ejendomsret. Denne juridiske ejendomsret forekommer det mig at man har bevist indtil bevidstløshed. Jeg tror, den er i orden, men her synes jeg ikke, at formelle juridiske synspunkter kan være afgørende, her drejer det sig om forholdet mellem to folk. Jeg ved også, at man henviser til Arne Magnussens testamente; man henviser til, at håndskrifterne i den arnamagnæanske samling er testamenteret til Københavns universitet, og man henviser til fundatsen for Den arnamagnæanske Stiftelse.

Nu må jeg tilslutte mig det, som det ærede medlem hr. Poul Møller sagde: jeg forstår ikke rigtigt, hvorfor man ikke i det mindste som bilag til ministerens lovforslag har aftrykt disse to dokumenter; det havde

dog været rimeligt, om man havde ladet folketinget få deres ordlyd for øje, sådan at man ikke behøvede at opsøge dokumenterne andetsteds.

Hvad disse to dokumenter angår, tillader jeg mig at erindre om noget, der måske kan synes en formalitet, men som viser, at man dog ikke har hængt sig i formaliteter tidligere, idet der nemlig til den arnamagnæanske samling også hørte de schwerinske breve, og man havde ingen betænkelighed ved i strid med fundatsen at udlevere de schwerinske breve.

I øvrigt må man ikke se bort fra, at Arne Magnussens testamente ikke er affattet af ham selv og ikke er underskrevet af ham selv. Det angives at være, og er formentlig, forfattet af hans venner, og vi har måske grund til at tro, at det i alt væsentligt indeholder de tanker, han selv ville have nedfældet i et testamente, men det er dog et i nogen grad tvivlsomt juridisk dokument.

Man må også tage i betragtning, at som fundatsen er affattet, synes den i hvert fald på et afgørende punkt at være i modstrid med de tanker, vi må mene besjælede Arne Magnussen. Han betragtede Island som sit fædreland, og det er yderst påfaldende, at man i fundatsen taler om Norden og nævner Danmark og Norge og de øvrige nordiske riger, men ikke specielt nævner Island. Jeg tror, at dette gør det noget tvivlsomt, om man har nogen som helst pligt til slavisk at holde sig til, hvad der står i testamentet eller fundatsen. I øvrigt er det vel sådan, at man ikke kan hævde det principielle synspunkt, at ingen fundats, uanset hvor gammel den er og under hvilke forhold den er affattet, nogen sinde kan ændres. Forudsætningerne for det, der kom til at stå i fundatsen for 100, 200, 300 eller flere hundrede år siden, kan jo i nogen grad være bortfaldet, så at man alene af den grund er nødt til at ændre fundatsen.

Men bortset herfra må man ikke glemme — andre har sagt det, jeg føler trang til at gentage det — at der var intet universitet eller anden institution på Island, som Arne Magnussen dengang kunne testamentere sine samlinger til eller overgive håndskrifterne til. Islands universitet lå i 1730 i København. Jeg formoder, at Arne Magnussen ikke på nogen måde kunne forudse Islands selvstændighed og indretningen af